

Даценко Т. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Юринець Ю. Л., к.ю.н., доцент

КОНСТИТУЦІЙНІ ОBOB'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Стержневим для всієї системи конституційних обов'язків людини і громадянина є обов'язок неухильно додержуватись Конституції та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей (ст. 68 Конституції України), який поширюється на всіх громадян України, іноземців і осіб без громадянства і в тій чи іншій формі знаходить своє відображення в інших обов'язках, що закріплені у Конституції України. Додержання нормативних положень Основного Закону та інших законів України передбачає їх вивчення, оскільки незнання законів не звільняє особу від юридичної відповідальності.

Відтворюючи ч. 1 ст. 29 Загальної декларації прав людини, ст. 23 Конституції України встановлює, що «кожна людина... має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості»[3].

Важливим і почесним конституційним обов'язком є захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів (ст. 65 Конституції України). Цей обов'язок поширюється на всіх громадян України. Порядок реалізації військового обов'язку визначається Законом України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 р., Законом України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р., виконання яких покладається на громадян України, центральні органи державного управління, органи місцевої державної адміністрації та місцевого самоврядування та інших уповноважених суб'єктів.

Шанування державних символів, якими, відповідно до ст. 20 Основного Закону, є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України, є обов'язком громадян України. Порушення цього обов'язку має своїм наслідком притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 338 Кримінального кодексу України) [2, с.67].

Наступним конституційним обов'язком є обов'язок не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані збитки (ст. 66). Цей обов'язок відноситься до екологічної та культурної сфери суспільного життя і передбачає дбайливе та раціональне відношення людей

до природи та національної культурної спадщини. У випадках порушення цього обов'язку особа несе адміністративну або кримінальну відповідальність з обов'язковим відшкодуванням завданих нею збитків.

Важливим обов'язком людини і громадянина в економічній сфері є обов'язок сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ст. 67 Конституції України). Зазначений обов'язок передбачає участь громадян у формуванні державного та місцевих бюджетів шляхом сплати податків і зборів. До того ж, усі громадяни України (на іноземців і осіб без громадянства цей обов'язок не поширюється) повинні щорічно подавати до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік у порядку, встановленому законом. Податкові декларації подаються громадянами України до податкових інспекцій до 1 березня наступного року. Ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів, або їх несвоєчасна сплата чи неповна сплата, а також ухилення від подання декларації, приховування доходів, які підлягають оподаткуванню, тягнуть за собою адміністративну або кримінальну відповідальність [5, с.158].

Вчені-конституціоналісти схильні виділяти й інші конституційні обов'язки людини і громадянина, які поширюються на окремі соціальні групи. Наприклад, обов'язок набуття повної загальної середньої освіти (ст. 53 Конституції України); обов'язок піклуватися про дітей та непрацевдатних батьків (ст. 51 Конституції України) та ряд інших [4, с.19].

Конституційні обов'язки виражають безпосередньо відносини та зв'язки громадянина й держави, згідно з принципом «Дозволяється все, що не забороняється Законом» [1, с.38].

Виходячи з цього обов'язки людини й громадянина, закріплені в Конституції України, їх широта, реальність, гарантованість виражають не тільки фактичний та юридичний статус особи у суспільстві, а й суть діючої в країні демократії, соціальні можливості, закладені в самому суспільному ладі. Вони – показники зрілості суспільства, його досягнень, які повинні служити подальшому розвитку демократії й соціальному прогресу в Україні.

Література

1. Козлов А. Е. Конституционное право / А. Е. Козлов. – М. : Юристъ, 1997.
2. Конституційне право України: підруч. / О. В. Городецький, М. І. Корнієнко, Є. Я. Кравець та ін. / За ред. В. Ф. Погорілка. – К. : Наукова думка. – 2000. – С.732
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1996.
4. Конституція України. Офіційний текст. Коментар до законодавства України про права та свободи людини і громадянина. – К. : Наукова думка. – 1999.

5. Погорілко В. Ф. Нова Конституція України: Текст Основного Закону. Огляд і коментарі / В. Ф. Погорілко. – К. : Наукова думка. – 1996.

УДК 342.1 (043.2)

Дмитришина В. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Юринець Ю. Л., к.ю.н., доцент

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Існує правова доктрина, яка передбачає, що жодна людина не є вище закону, що ніхто не може бути покараним державою, крім як за порушення закону, і що ніхто не може бути засудженим за порушення закону іншим чином, ніж у порядку, встановленому законом. Ця доктрина має назву – верховенство права.

П. Рабінович пропонує власне визначення верховенства права: «Верховенство права – це взаємообумовлене існування і взаємоузгоджена реалізація основоположних прав і обов'язків людських спільнот, об'єднань й усього суспільства» [1, с. 224].

Термін «верховенство права» використовується з 17 століття, хоча насправді ця концепція набагато старіша. Наприклад, грецький філософ Арістотель казав: «Закон має правити».

Принцип верховенства права, безпосередньо, закріплений в I розділі ст. 8 Конституції України.

За своїм характером принцип верховенства права є багатоаспектним. Сутність верховенства права розкрита також у доповіді Венеціанської комісії 25 – 26 березня 2011 р. [2]. У доповіді Венеціанська комісія наголошує, що поняття верховенства права часто складно віднайти у колишніх соціалістичних країнах, які застосовували поняття соціалістичної законності. Класичний марксистський підхід ґрунтується на ідеї панівної ролі держави. Так, право походить від держави. Право і закон ототожнювались. Необхідно було чітко виконувати й дотримуватись законів. Це так званий позитивістський підхід, який зводиться лише до суворого дотримання законів, що фактично означало не правління права, а правління, управління правом або ж законом.

В статті 8 Конституції України зазначено, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі